

Національний інформаційний центр зі співробітництва з ЄС у сфері науки і технологій

Бюлетень № 41-42 – січень-лютий 2007 року

ЗВІТ ПРО ХІД РЕАЛІЗАЦІЇ ENP (ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИКА ДОБРОСУСІДСТВА): УКРАЇНА

Історичні дані і загальна оцінка

План дій ЄС - Україна був прийнятий 21 лютого 2005 р. на трирічний період. З того часу здійснення спрямовується і підлягає моніторингу на основі щорічних інструментів здійснення, які визначають всеохоплюючий комплекс пріоритетів і строків виконання на 2005 і 2006 рр., що ґрунтується на політичних пріоритетах, погоджених спільно ЄС та Україною. Загальні оцінки здійснювалися у листопаді 2005 р. і березні 2006 р. Крім того, інтенсивне інституціональне співробітництво через Раду співробітництва ЄС - Україна, Комітет співробітництва ЄС - Україна і сім підкомітетів дало змогу поступу обом сторонам у здійсненні Плану дій.

Цей документ містить звіт про загальний хід здійснення, досягнутий у здійсненні Плані дій ЄС-Україна. Як такий, він зосереджений насамперед на розвитку двосторонніх відносин ЄС-Україна і на питаннях, пов'язаних із здійсненням Плану дій. Звіти про хід здійснення пріоритетів, які були предметом розгляду в 2005 і 2006 рр., відповідно, підготовані і надані українській стороні у листопаді 2005 р. і березні 2006 р.¹. Цей звіт не є загальним розглядом політичної і економічної ситуації в Україні, який було в останній раз надано Комісією в Звіті по країні для України, який був опублікований у травні 2004 р.

Одночасно з підготовкою і проведенням загальних вільних і чесних парламентських виборів у березні 2006 р., Україна закріпила прорив у проведенні демократичного виборчого процесу, який розпочався з «помаранчевою» революцією і також є одним з основних елементів Плану дій.

Між ЄС і Україною існує добра співпраця у зовнішній політиці, де Україна підтримує позиції ЄС з регіональних і міжнародних питань, що дозволяє більш інтенсивну співпрацю з регіональних питань (Молдова і Білорусь). Зокрема, посилене співробітництво із врегулювання питань Придністров'я, початок і плідна робота Прикордонної місії ЄС є позитивним моментом.

Значні кроки були здійснені в напрямі поглиблення поваги до прав людини і верховенства права (наприклад, усунення тиску на засоби масової інформації і громадянське суспільство, реформування митної служби); здійснюються широкомасштабні реформи у сфері законодавства. Але прогресу перешкоджає широко поширена корупція, яка є головним викликом розвитку і економічному зростанню України, і відсутність насправді незалежної судової влади.

Прогрес відзначений у різних торговельних та інших сферах, наприклад, процес вступу до СОТ значно просунувся із плануванням останніх законодавчих кроків, які мають бути

¹ Ці звіти розміщені на веб-сторінці Європейської Комісії [місце посилання; має публікуватися в один день з публікацією цього Звіту]

здійснені наприкінці 2006 р., була усунена дискримінація у секторі автомобілебудування, і були розпочаті переговори щодо АСАА. Однак на цьому етапі все ще не існує чітко виписаної економічної політики, яка, зокрема, включає питання розрегульованої монетарної та бюджетної політики. Необхідно здійснити значні подальші кроки для покращання бізнес-клімату, включаючи адміністративну і законодавчу реформу, яка поліпшила б податкове регулювання і справляння податків, а також були спрямовані на подальшу боротьбу із корупцією. Слід приділити увагу невідповідностям у законодавстві, наприклад, положень Цивільного і Комерційного (Господарського) кодексів.

Був досягнутий значний прогрес у співпраці в галузі енергетики через підписання і виконання Меморандуму про взаєморозуміння в енергетичній галузі, що дало відчутні результати через рік після виконання. Взагалі певний прогрес був досягнутий в секторі ядерної безпеки, але слід досягти подальшого прогресу в плані здійснення програми модернізації ядерних реакторів K2R4 і “пакету модернізації” для інших реакторів. Незважаючи на те, що відчутний прогрес був досягнутий у стабілізації «укриття» Чорнобильської АЕС, Україна повинна вжити необхідні заходи для прискорення здійснення проекту нової оболонки безпеки як першочергового завдання. У транспортній галузі, була підписана «горизонтальна» авіаційна угода і угоди щодо участі України в програмах «Галілей» (Galileo) і «Егнос» (Egnos). У галузі правосуддя, свободи і безпеки були успішно підписані і парафоровані угоди про спрощення візового режиму і реадмісію. Значний прогрес відбувся у секторах захисту природного середовища, досліджень та інновацій. Обидві сторони започаткували структурований діалог по сільськогосподарських питаннях.

Загалом, поряд з досягненням значного прогресу з 2005 р., втілення стратегій реформування відстає з початку 2006 р., значною мірою через тривалі періоди політичної нестабільності до і після виборів. Для «порядку денного» реформи в Україні життєво важливим є те, щоб країна укріпила політичну стабільність.

Політичний діалог і реформа

Політичний діалог

З часу прийняття Плану дій ЄС - Україна надалі посилюється широкомасштабний політичний діалог між ЄС та Україною. Цей діалог відбувався в діапазоні, починаючи з зустрічей на високому рівні – щорічний Самміт ЄС - Україна (грудень 2005 р., жовтень 2006 р.) і зустрічі міністрів закордонних справ «Трійки», що відбуваються двічі на рік (березень і вересень 2005 р., березень 2006 р.) – до регулярних консультацій на рівні політичних директорів і робочих груп (Комітет ЄС з питань політики та безпеки, робочі групи Ради ЄС). Відбувався регулярний обмін думками з питань внутрішнього розвитку України і ЄС, процесу реформ в Україні, питаннях закордонної політики і безпеки, а також стану взаємовідносин ЄС - Україна.

Демократія і верховенство права

Парламентські **вибори** березня 2006 р. в Україні спостерігалися Міжнародною Спостережною Місією під проводом OSCE/ODIHR (ОБСЄ/ОДІПЛ (Офіс демократичних інститутів и прав людини), до якої були залучені спостерігачі Європейського парламенту. Міжнародна Спостережна Місія дійшла висновку про те, що вибори проводилися “в основному” відповідно до зобов’язань ОБСЄ і Ради Європи, а також інших міжнародних стандартів щодо демократичних виборів. Загалом, відбулося дотримання таких основоположних громадянських і політичних прав, як свобода слова і зборів. Реєстрація кандидатів і резонансне середовище ЗМІ передбачало справжню конкуренцію, що допомогло виборцям робити інформований вибір і вільно та чесно висловлювати свою волю. До цих виборів відбувся перегляд законодавчого контексту через прийняття Закону про вибори народних депутатів у

липні 2005 р., в якому враховувалися рекомендації Міжнародної спостережної місії ОБСЄ, зроблені після президентських виборів 2004 р., а також через створення списків виборців. Міжнародна спостережна місія також відзначила недоліки, які включали затримки у визначенні кількості виборчих дільниць, перевищення юридичного максимуму зареєстрованих виборців на певних виборчих дільницях і недоліки у дотриманні вимог закону щодо фінансування виборчої кампанії. Все ще не створений центральний електронний реєстр виборців.

Що стосується конституційної реформи, в січні 2006 р. набули чинності зміни та доповнення (прийняті у грудні 2004 р.) до **Конституції** 1996 р., які стосуються ролей Президента і уряду, а також посилення повноважень Верховної Ради. У своїх Висновках від липня 2005 р. щодо змін та доповнень до Конституції, Венеціанська комісія Ради Європи наполегливо рекомендувала вилучення конституційних положень щодо імперативного депутатського мандату і зазначила, що принципи, які регулюють взаємовідносини між Президентом, Верховною Радою і урядом, мають бути повністю погодженими. У Висновку від червня 2006 р. Венеціанська комісія також висвітлила питання відсутності функціонуючого Конституційного суду і подала рекомендації, спрямовані на закриття законодавчих та конституційних прогалів у процедурі призначення; Верховна Рада знову призначила повний склад суддів у серпні 2006 р. після дев'яти місяців бездіяльності, але рекомендації Венеціанської комісії все ще залишаються такими, з якими потрібно працювати.

Висновок Венеціанської комісії щодо змін та доповнень до Конституції 2004 р. також містили рекомендації щодо реформування і обмеження повноважень прокуратури, які залишаються невиконаними, оскільки законопроект реформування прокуратури ще не був розглянутий Верховною Радою, і потрібні подальші зміни та доповнення Конституції. Після створення у липні 2005 р., Національна комісія зі зміцнення демократії і утвердження верховенства права прийняла у травні 2006 р. Концепцію удосконалення судового устрою та забезпечення справедливого судочинства в Україні згідно з європейськими стандартами. Ця Комісія також створила План дій щодо дотримання Україною її зобов'язань перед Радою Європи, який, як перший крок, передбачає прийняття Закону про виконання рішень Європейського Суду з прав людини, що є прецедентом для Ради Європи. Однак проблеми до виконання цього плану продовжують існувати. Кодекс про адміністративні правопорушення і новий Цивільно-процесуальний кодекс набули чинності в вересні 2005 р. Навчання для суддів, а також експертів з прав людини було надане через програми співробітництва ЄС і Ради Європи.

Крок у боротьбі з **корупцією** був здійснений через членство України в Групі держав проти корупції (GRECO) Ради Європи (в результаті набуття чинності в січні 2006 р. Цивільно-правової Конвенції про корупцію. Переглянута національна антикорупційна стратегія і проект закону про державну службу в органах виконавчої влади, спрямований на сприяння прозорості і звітності адміністрації, були прийняті у вересні 2006 р.

Права людини і основні свободи

В сфері законодавства, ратифікація Протоколів 12 і 14 Конвенції захисту прав людини і основних свобод відбулася у липні 2006 р. Закони, які б уможливили ратифікацію Європейської Конвенції про компенсації жертвам насильницьких злочинів, підписаної в квітні 2005 р., все ще не прийняті. Кроком до створення громадського широкого мовлення було прийняття Парламентом у січні Закону про телебачення і радіомовлення, хоча не дуже відчутний прогрес був досягнутий через те, що Національна комісія з утвердження свободи слова та розвитку інформаційної галузі почала роботу в червні 2006 р. Важливим кроком до ефективного дотримання свободи ЗМІ було скасування практики випуску "*темників*", тобто інструкцій влади ЗМІ щодо того, що і як слід висвітлювати, і, зокрема, вільні дебати, які проводилися в ЗМІ в контексті передвиборної кампанії березня 2006 р. під час парламентських виборів і формування нового уряду. Також відзначений прогрес у дотриманні прав членів національних меншостей з набуттям чинності в січні 2006 р. Європейської хартії регіональних мов і мов меншостей. Робота з проблем неналежного поводження і тортур проводилася через зміни у

законодавстві, ратифікації факультативного Протоколу до Конвенції ООН проти тортур та іншого жорстокого, нелюдського або принизливого поводження або покарання, і доповнень до Кримінального кодексу, якими тортури з боку службовців правоохоронних органів вважаються карним злочином. Уповноважений Парламенту з захисту прав людини України, тим не менше, відзначив, що неналежне поводження з боку правоохоронних органів є все ще широко поширеним. Висилка з України 10 узбецьких біженців у лютому 2006 р. підняла серйозні питання щодо дотримання владою її міжнародних зобов'язань “неповернення” згідно з Женевською Конвенцією про біженців. В інших сферах прогрес включає парламентське затвердження у вересні 2005 р. Закону про рівні права жінок та чоловіків. Хоча Україна підписала Римський статут Міжнародного кримінального суду 20 січня 2000 р., вона все ще не ратифікувала його у вигляді необхідних змін та доповнень до Конституції.

Стосовно виконання основних зобов'язань перед МОП, органи влади посилили зусилля у сфері дотримання прав **профспілок** і основних стандартів праці, що помітно завдяки створенню Ради з економічних і соціальних питань для полегшення реєстрації нових профспілок, і розширеній програмі політичного діалогу і технічної допомоги разом з МОП через виконання Програми для країни належної праці 2006-2007 рр..

CFSP і питання безпеки

Співпраця і діалог з питань CFSP (Загальної політики ЄС в галузі закордонних справ і безпеки) значно посилюються. Станом на липень 2006 р. Україна приєдналася до 549 з 589 декларацій CFSP. У сфері санкцій Україна не приєдналася до заходів, вжитих ЄС щодо Білорусі після президентських виборів у цій країні. Були започатковані консультації по питання планування зовнішньої політики (травень 2005 р., листопад 2006 р.). Україна продовжила свою участь у Цивільній поліцейській місії ЄС у Боснії та Герцеговині (ECPM) після її участі у поліцейській місії ЄС в колишній югославській республіці Македонія (FYROM) (PROXIMA), яка закінчилася у 2005 р. Співробітництво ґрунтувалося на підписаній у червні 2005 р. Угоді, яка встановлює структуру участі в операціях управління ризиками ЄС і Договору про процедури безпеки щодо суто конфіденційної інформації, хоча Україна все ще не ратифікувала жодну з них.

Стосовно **непоширення**, Україна приєдналася до Австралійської Групи в квітні 2005 р. У грудні 2006 р. вона ратифікувала Оттавську Конвенцію про заборону використання, накопичення, виробництва і передачі протипіхотних мін і їхнє знищення. Це створило основу для надання допомоги ЄС Україні у видаленні фугасних мін та старого озброєння.

За підтримки Місії прикордонної допомоги ЄС Молдови та України (EUBAM), Україна зробила значний прогрес у розробці співробітництва з Молдовою з прикордонних питань, які охоплюють весь кордон Україна-Молдова, включаючи ефективний обмін інформацією щодо руху товарів і людей через цей спільний кордон.

Економічна і соціальна реформа і розвиток

Макроекономічні перспективи і зрушення

Українська економіка залишається дуже вразливою з боку зовнішніх потужних впливів. Значний активний поточний баланс (10.5% ВВП в 2004 р.), поштовх якому дав експорт сталі, призвів до дефіциту в 2006 р. з підвищенням цін на енергоносії у той час, коли ситуація на світовому ринку стала більш жорсткою. У цих негативних умовах торгівельного шоку в поєднанні з повільним інвестиційним попитом в умовах невизначеної політичної обстановки, Україна пережила у 2005 р. «тверду посадку». Фактичне зростання ВВП різко впало до 2.6% порівняно з 12.1% у 2004 р. Однак у 2006 р., економічна ситуація покращується з прогнозованим зростанням в межах 6%.

Структура монетарної політики ґрунтується на підтриманні *de facto* прив'язки номінального курсу гривні до долара США. В середні 2006 р. інфляція споживчих цін повернулася до однозначних цифр (після середнього показника 13.5% у 2005 р.), але перспектива залишається непевною. Національний банк України (НБУ) не має чіткого операційного мандата на підтримання цінової стабільності, і забезпечення його незалежності все ще потребує посилення. З'являється широке розуміння необхідності просування до інфляційного спрямування к середньостроковій перспективі, і зараз обговорюється підписання Меморандуму про взаєморозуміння між НБУ і урядом з визначенням відповідних ролей і відповідальності.

Після періоду бюджетного послаблення напередодні виборчої кампанії 2004 р., повернувся фінансовий консерватизм з дотриманням державного дефіциту на рівні, що не перевищує 3% ВВП. Це досягнуто через швидке збільшення податкових надходжень, які збільшилися з 29% ВВП у 2004 р. до прогнозованих 36% у 2006 р. Державні інвестиції здебільшого ігнорувалися, а замість них протягом виборчої кампанії застосовувалися підвищені соціальні витрати. Новому уряду ще необхідно запровадити середньострокову бюджетну структуру, яка відповідає б макроекономічній стабільності і створювала б фінансовий простір для політики посилення економічного зростання, включаючи інвестиції в інфраструктуру. У цей час здійснюються певні кроки, наприклад, проект бюджету 2007 року передбачає більш помірне збільшення соціальних витрат (+/- 8%) і зосередження на інвестиціях. Розглядається новий податковий кодекс.

Пенсійна система України стоїть перед певними проблемами, які загрожують бюджетній стабільності у зв'язку із старінням населення. Згідно з розрахунками, до 2055 р. існуватиме становище, коли на 1 працюючого буде перепадати 1.42 пенсіонерів. Зважаючи на виборчі обіцянки і зобов'язання, пенсійні витрати підвищилися до 15.3% ВВП у 2005 р. (у порівнянні з середнім показником 8.4% у EU25). Уряд почав визначати шляхи вирішення цих проблем у підготованій у грудні 2005 р стратегії.

Соціальні перспективи і розвиток

Населення України продовжує зменшуватися (з середнім показником -0.8% протягом останніх років) і досягло 47 мільйонів наприкінці 2005 р., з яких міське населення складає 68%, а сільське населення - 32%. З 2001 р., існує очевидне скорочення масштабів бідності з 30% до 19% населення (2003). Бідність все більше стає міським феноменом, оскільки реструктуризація сільського населення не супроводжується збільшенням можливостей іншого працевлаштування у сільських районах, де населення також швидко старіє. На сільське господарство перепадає близько 25% від загальної зайнятості (14% ВВП). Ринок землі є застопореним, оскільки на продаж земель сільськогосподарського призначення встановлено мораторій до 2007 р., і в країні існує сильне лобіювання проти скасування цієї заборони після закінчення дії мораторію.

У 2005 р. мінімальна пенсія була ув'язана з прожитковим мінімумом. Допомога для інвалідів і при народженні дитини була підвищена у 12 разів, допомога для одиноких матерів збільшилася у 4.1 рази, для дітей-інвалідів у 4.5 рази, а для сиріт – у 5.2 рази. Середня місячна зарплата є у 1.8 рази вища за прожитковий мінімум і зросла на 36.7% у 2005 порівняно з 2004 р. Беручи до уваги вразливість української економіки і, відповідно, бюджетних надходжень, залишається актуальним питання, чи буде збільшення витрат у соціальній сфері стабільним. Це буде залежати від успіхів уряду у виведенні України на довгостроковий шлях економічного зростання у 5% або вище.

Структурні реформи і прогрес у просуванні до функціональної і конкурентної ринкової економіки

Порівняно зі структурними реформами, започаткованими декілька років тому українською владою, відповідне реформування інституціональних систем, прийняття і

запровадження нових законів відстає. У 2006 . Світовий банк надав Україні 128-е місце у своїй базі даних країн з відповідним бізнесовим кліматом «Doing Business Database» [яка включає 175 країн]. З таким результатом Україна очевидно відстає від усіх інших європейських країн і навіть від більшості країн СНД. Основними перешкодами для розвитку бізнесу в Україні залишаються незабезпеченість прав інвесторів, бюрократія і велике податкове навантаження.

Адміністративна система України все ще знаходиться в стані переходу до ринково орієнтованої моделі. Наявні урядові структури ґрунтуються на тих структурах та підходах, що існували раніше, включаючи ускладнений процес прийняття рішень, забюрократизованість і, у деяких випадках, відсутність чіткості у розподілі роботи і обов'язків між державними установами.

Однак ці складні завдання, в основному, є такими, що визнаються органами влади України, і відповідні реформи розпочаті. Наприклад, боротьбу із корупцією і реформа державних органів були важливими пріоритетами для влади у 2005 р., і розпочалися з реформування митної адміністрації. Конституційні зміни, які набули чинності у січні 2006 р., посилили роль Рахункової палати у проведенні зовнішніх аудитів, що стає підґрунтям для модернізації її аудиторської діяльності відповідно міжнародним стандартам. Також відзначається зростаючий інтерес до бюджетної децентралізації і, паралельно зі здійсненням можливих змін ц податкових системах, необхідно розробити більш ефективні, засновані на визначеній процедурі, перерахування коштів до місцевих органів управління.

Якщо за нового уряду політика реформ буде підтримана і посилена, це стимулюватиме швидке здійснення інших реформ, зробить державний центр менш уразливим для корупції і надмірної бюрократизації і покращить імідж країни, поставивши Україну на курс прискорення залучення інвестицій і, таким чином, більш швидкого розвитку і зростання. У цьому контексті, завершення процесу вступу до СОТ, який очікується наприкінці 2006 р. / початку 2007 р., буде важливим кроком, який надасть новий поштовх для інвестицій і економічного зростання.

У 2006 р. Міністерству захисту навколишнього середовища і Міністерству економіки було доручено спільно розробити загальну стратегію **сталого розвитку** до кінця 2006 р. для її подання для затвердження Кабінетом міністрів і Парламентом України. Основним завданням є завершення підготовки цієї нової стратегії, а також активізація роботи міжвідомчих структур для забезпечення дійсного міжсекторального підходу до питань сталого розвитку.

Торгівля, ринок і регуляторна реформа

Торгівельна політика

Тоді як загальний обсяг торгівлі України збільшився за останні роки, зростання імпорту набагато перевищує зростання експорту. у 2005 р. сальдо торгівельного балансу було негативне (-1.1 мільярди доларів США), і позитивне сально зростання зменшується з 10.5% у 2004 р. до 3% ВВП у 2005 р. Обсяги експорту товарів збільшилися на 5% (41% в 2004 р.), а імпорту - 25% (26% у 2004 р.).

Говорячи про участь України у багатосторонній торгівлі, за останні два роки уряд взяв зобов'язання з прискорення її вступу до СОТ, що повинно уможливити для України приєднання до СОТ вже у 2006 р. Двосторонні протоколи підписані з усіма членами Робочої групи СОТ, крім Киргизстану. Відзначено поступ у ключових питаннях, що стосуються вступу до СОТ, таких, як зменшення імпортного мита в березні і червні 2005 р.; зобов'язання щодо дотримання санітарних і фітосанітарних норм (SPS) після вступу в СОТ і прийняття низки законів у рамках SPS, прийняття ключових законів по захисту прав інтелектуальної власності, вдосконалення технічних бар'єрів для торгівельної регуляторної структури і зменшення експортного мита (насіння соняшника). Однак на цьому етапі Україна все ще має врегулювати питання, що залишаються, зокрема, прийняття Парламентом 21 закону, пов'язаного із вступом до СОТ. Це повинно включати, наприклад, дозволи іноземним банкам відкривати філії в Україні і значне зменшення експортних обмежень на брутхт чорних і кольорових металів і шкіри тварин.

Говорячи про майбутнє торгівельних відносин України з ЄС, обидві сторони готуються до початку переговорів щодо вільних економічних зон як частини нового Розширеного Договору. Україна і ЄС погоджуються з тим, що такі переговори по вільних економічних зон залежать від вступу України до СОТ. З травня 2006 р. відбуваються попередні консультації стосовно формату та сфери переговорів.

Стосовно **митної служби**: були вжиті заходи для спрощення та прискорення митних процедур, включаючи втілення концепції «єдиного вікна» на кордонах. Був прийнятий Дисциплінарний статут Митної служби, а також вжиті інші антикорупційні заходи. Правила митної оцінки гармонізовані зі стандартами СОТ, продовжується комп'ютеризація митної служби, що передбачає введення використання електронних митних декларацій. Зі створенням Департаменту Аналізу ризику і аудиту Державного митного комітету України розпочалася робота над системою митного контролю, заснованій на ступеню ризику. Для сприяння діалогу з операторами і забезпечення відбору операторів зі спрощеними процедурам, була запроваджена концепція «рекомендованого переліку операторів у галузі економіки». Місія прикордонної допомоги ЄС виявилася корисною у наданні навчання, підготовки та підтримки посадових осіб митної служби України, що призвело до значного вдосконалення митних процедур на вразливому кордоні з Молдовою. Стосовно складних завдань, що потребують вирішення, Україні буде необхідно прийняти відповідне законодавство і вжити адміністративні заходи (включаючи упровадження законів, а також введення і подальшу розробку сучасних методик і процедур, які відповідають міжнародним стандартам) у деяких особливо важливих областях, як, наприклад, аналіз ризику, спрощені процедури, митна оцінка, контроль контрафактних товарів і застосування Гармонізованої системи і «єдиного вікна», а також боротьба з корупцією.

Щодо **вільного пересування товарів і технічних регуляторних документів**, Україна підтвердила свій намір щодо укладання відповідного Договору оцінки та прийняття промислових товарів (АСАА) і визначила пріоритетні сектори, які мають бути включені в цей Договір. Значний поступ відзначено у запровадженні «Плану дій АСАА», погодженого у 2005 р. Низка законів щодо стандартів, технічних регуляторних документів і відповідності процедур оцінки, а також захисту споживачів набула чинності у 2006 р. Послідовне упровадження цих законів призвело до створення Національного агентства Україна по акредитації. Нарощування адміністративної, юридичної і технічної спроможності управління і належне застосування законодавства залишається складною задачею, що потребує свого вирішення.

Питання **санітарії і фітосанітарії**: певний поступ відзначено у підготовці до прийняття правил ЄС і СОТ і, *серед іншого*, через посилення базових законів у галузях ветеринарної, фітосанітарної і харчової безпеки і прийняття плану гармонізації з законодавством СОТ. Україна є членом Codex Alimentarius і приєдналася до Міжнародної конвенції по захисту рослин у 2006 р. Інтенсифікована співпраця включала рибну інспекцію і оціночний візит делегації Управління харчових продуктів і ветеринарії Комісії в Україну, чий попередні висновки були, загалом, позитивні. Україна скоро зможе розпочати експорт рибної продукції в ЄС. Подальша запланована співпраця стане внеском у підтримку зусиль, які Україна докладає до підвищення безпеки харчових продуктів і виконання вимог майбутнього експорту до країн ЄС, наприклад, яєць, м'яса і молочних продуктів. Україна оперативно вжила заходи після вибуху епідемії «пташиного грипу» 2005/2006 рр., включаючи прийняття загальнодержавного плану дій у надзвичайних ситуаціях.

Визнаючи необхідність у здійсненні реформи, уряд України в останні роки вдосконалює процес консультування з діловими колами. Перші кроки в усуненні перешкод на шляху до **створення** компаній були здійснені з прийняттям у вересні 2005 р. Закону про систему ліцензування. Цей закон спростив законодавства і значно зменшив час і кількість дозволів, необхідних для започаткування власного бізнесу. Нове законодавство щодо автомобілів усуває вимоги щодо застосування частин місцевого виробництва і спеціальних податкових пільг для місцевих виробників. Однак значно менший прогрес спостерігається у сфері законодавства про компанії, особливо що стосується прийняття нового закону про акціонерні товариства, розробку структури корпоративного управління і модернізації бухгалтерського Огляду.

У 2005 р. Україна залучила великі прямі іноземні **інвестиції** у фінансовий сектор і сталеливарну промисловість. У результаті, прямі іноземні інвестиції (FDI) досягли рекордного загального рівня 7.3 мільярдів доларів США в 2005 р., хоча й значною частиною цього обсягу була одна транзакція з продажу «Криворіжсталі». FDI в першому півріччі 2006 р. дорівнювали 1.7 мільярда доларів США.

Тим не менше, в умовах відсутності значного покращання інвестиційного клімату це різке збільшення притоку FDI може виявитися разовим явищем. Потрібно вжити політичні заходи, наприклад, у таких областях, як боротьба з корупцією, більша прозора концепція подальшої приватизації у повній відповідності з принципом верховенства права, ухвалення закону про акціонерні товариства, невідповідності положень цивільного і торговельного кодексів і систем судочинства, загальне посилення прозорості і передбачуваності, а також подальшого зменшення тягарю режимів ліцензування і інспектування.

Україна переглянула своє законодавство щодо **послуг** у складі процесу переговорів про вступ до СОТ. Що стосується **фінансових послуг**, були видані різні рішення Національним банком України з метою вдосконалення аудиту та нагляду в банківському секторі. Законопроект про банківську діяльність щодо умов створення кредитних установ і мінімальних вимог до капіталу був прийнятий у вересні 2006 р. Прогрес також відзначений з прийняттям у 2005 р. законодавства про регулювання ринків цінних паперів, який посилює повноваження Державної Комісії з цінних паперів, і щодо ліцензування професійної діяльності на ринку цінних паперів.

Не відзначено жодного поступу в справі вільного **руху капіталу**. Навпаки, Національний банк України ввів нові обмеження на купівлю нерезидентами короткострокових державних облігацій, ускладнені вимоги до іноземних платежів і вимоги до резервів по кредитах в іноземній валюті до нерезидентів.

Переміщення людей, у тому числі переміщення працівників

Україна все ще не ратифікувала Європейську Конвенцію з юридичного статусу працівників, що мігрують. У червні 2005 р. українські органи влади і Секретаріат Ради Європи провели круглий стіл для обговорення питання ратифікації цієї Конвенції.

Інші ключові галузі

З податковими привілеями у конкретних секторах і несумісними з СОТ положеннями про спеціальні економічні зони було покінчено. Дискримінація у використанні векселів була усунута, а відшкодування по ПДВ були частково реформовані, включаючи таке реформування щодо процедури аудиту і створенню комп'ютерних реєстрів податкових накладних і відповідної автоматизованої системи. Хоча офіційно доповідалося про скорочення затримок з відшкодуванням, в серпні 2006 р. відшкодування ПДВ було тимчасово припинене, вірогідно для боротьби із шахрайством і встановлення фіктивних схем отримання відшкодування.

Новий Закон «Про захист економічної конкуренції» був ухвалений в 2005 р., але він містить положення, невідповідні Торговельному кодексу.

Права інтелектуальної власності: поступ відзначається в оновленні відповідного законодавства (особливо щодо лазерних дисків і більш жорсткої кримінальної відповідальності) і, частково, його застосуванні. Потрібні ефективне просування і втілення заходів по таких питаннях, як географічна індикація (GIs), захист даних і зобов'язання щодо авторських прав.

Державні закупівлі: численні зміни, упроваджені в законодавчій і адміністративній сфері, зменшили рівень прозорості, і більшість з них не відповідають найкращим практичним зразкам в ЄС і світі. Інформація про державну закупівлю стало більш важкодоступною, а розподіл обов'язків і відповідальності серед державних і приватних організацій зараз не є чітким. Однак, було вирішено співпрацювати задля покращання правової і інституціональної ситуації, що склалася.

Статистика: невідповідності у статистичних даних є предметом обговорення згідно з посиленням співробітництвом між EUROSTAT (Статистичним управлінням європейських спільнот) і Державним комітетом статистики і Митною службою України. Цей діалог спрямований на вирішення проблеми різних методологічних підходів, обміну даними, внесенню змін та доповнень у законодавство України для спрощення процедур оновлення державних класифікацій, і спільний детальний аналіз зовнішніх торгівельних даних (“дзеркальна статистика”). Адміністративна спроможність Державного комітету статистики покращується завдяки допомозі ЄС та інших донорів. Це знаходить відображення в підвищеній якості даних.

Відзначається помітний поступ у сфері **фінансового контролю**, особливо внесення певних позабюджетних фондів в бюджет, поширення внутрішніх і зовнішніх аудитів на державні підприємства і втілення стратегії створення засобів внутрішнього контролю і аудиторських систем, які обговорюються з експертами Комісії. Установі зовнішнього аудиту наданий мандат на проведення аудиту доходів. Посилюються відділи внутрішнього аудиту у бюджетних міністерствах. Однак слід створити аудити управлінської звітності і роботи.

Проводяться обговорення з експертами Комісії щодо прийняття та введення в дію Європейської Хартії про **малі підприємства**.

Співробітництво в сфері правосуддя, свободи і безпеки

Перегляд Плану дій у сфері правосуддя, свободи і безпеки

Перегляд Плану дій ЖНА 2001 р. був розпочатий наприкінці 2005 р. Цей перегляд ґрунтується на роботі двох основних місій експертів ЄС, направлених в Україну в грудні 2005 р. і лютому 2006 р. План дій був удосконалений і були оновлені конкретні дії у контексті діапазону пріоритетних сфер, які попередньо були визначені у плані 2001р.

Рeadмісія і спрощення візового режиму

Дванадцять раундів переговорів щодо рeadмісії і чотири раунди переговорів про спрощення візового режиму проведені до одночасного парафування договору між ЄС і Україною про рeadмісію і спрощення візового режиму на самміті ЄС - Україна в жовтні 2006 р. Договорі про спрощення візового режиму визначає умови для спрощеного отримання громадянами України віз ЄС, включаючи відмову від вимог щодо віз та оплати видачі віз для певних категорій, а також умови отримання довгострокових віз і документів, необхідних для обґрунтування мети поїздки.

Зі свого боку Україна є країною, що підписала двосторонні договори про рeadмісію з дванадцятьма країнами. Буде підписаний договір про рeadмісію між Україною і Росією, а договори про рeadмісію між Україною і Білорусією зараз перебувають в стадії підготовки. **Спрощення візового режиму:** Україна скасувала візові вимоги до громадян ЄС в липні 2005 р.

Інші аспекти втілення Плану дій JLS

У сфері управління кордонами реформування військ Державної прикордонної служби (ДПС) все ще відбувається, а Концепція розвитку SBGS затверджена урядом у квітні 2006 р. Договори про співробітництво між військами прикордонними службами України і Словаччини, Білорусі і Молдови були підписані в 2005 р. Демаркація кордонів України з Росією, Білоруссю і центрального/південного кордону з Молдовою ще не укладені.

Говорячи про надання притулку і міграцію, слід відзначити, що загальна довгострокова стратегія надання притулку все ще має бути розроблена, так само, як створення міграційної служби України як єдиного державного органу, який відповідає за імміграцію і питання притулку (п'ять різних державних структур все ще відповідають за різні аспекти вищезазначеного). В травні 2005 р. Закон про біженців був доповнений таким чином, щоб

відповідати формулюванням Женевської Конвенції про біженців 1951 р. стосовно певних аспектів процедури надання притулку. Умови, які існують у деяких центрах біженців і незаконних мігрантів, потребують термінового поліпшення.

В рамках боротьби з торгівлею людьми Україна підписала Конвенцію Ради Європи про заходи, спрямовані проти торгівлі людьми в листопаді 2005 р., але ще не ратифікувала її. В січні 2006 р. Кримінальний кодекс був доповнений, в ньому передбачено кримінальну відповідальність за торгівлю людьми і злочини, пов'язані із проституцією. План дій 2006 р. на 2006 р. щодо запобігання і протидії легалізації (відмиванню) отриманих доходів і фінансування тероризму був затверджений урядом у квітні 2006 р.

У цей час готуються договори про співробітництво України EUROPOL і EUROJUST.

Місія прикордонної допомоги у Молдові і Україні (EUBAM)

Після запиту Президента Ющенка і Президента Молдови Вороніна ЄС установив Місію прикордонної допомоги (EUBAM) на кордоні між Україною і Молдовою, включаючи Придністровський сегмент. Метою цієї місії є посилення можливостей української і молдовської прикордонних служб на цьому кордоні і, таким чином, забезпечення належного вкладу у вирішення Придністровського конфлікту. Україна тісно співпрацює з місією. Протягом другого засідання Консультативно-моніторингового комітету EUBAM у травні 2006 р. EUBAM представила Україні і Молдові перелік конкретних рекомендацій щодо посилення митної і прикордонної служб України і Молдови, посилення співробітництва між ними і покращання митного контролю і управління кордоном між обома країнами.

У липні 2006 р. повністю згідно з домовленістю між Молдовою та Україною ЄС посилила склад EUBAM, збільшивши кількість експертів ЄС до 101, посиливши спроможність аналізу ризику EUBAM і відкривши два додаткові місцеві офіси в Одесі і Кишиневі.

Прем'єр-міністри України і Молдови видали Спільну Декларацію з митних питань наприкінці грудня 2005 р. Зі свого боку, Україна зобов'язалася дозволити транзит молдовських товарів через кордон України лише, якщо вони супроводжуються офіційними штампами молдовської митної служби, а Молдова, зі свого боку, зобов'язалася спростити реєстрацію і процедуру отримання офіційних штампів молдовської митної служби для придністровських компаній. Україна почала виконувати договір у березні 2006 р. Молдова внесла зміни у своє законодавство до березня. EUBAM активно проводить моніторинг цієї ситуації.

Транспорт, енергетика, інформаційне суспільство і навколишнє середовище

Україна продовжує втілювати свою **транспортну** політику, зокрема щодо розвитку інфраструктури, наземного транспорту і авіації. Стандарти дорожнього транспорту підвищилися, зокрема, стосовно експлуатаційної придатності автомобілів, ліцензування транспортних операторів і встановлення правил щодо часу за кермом і періодів відпочинку. У пасажирському транспорті Україна приєдналася до Договору про міжнародні перевезення автобусами. В залізничному секторі Україна бере активну участь у розробці загальної товарно-транспортної документації і роботі з питань комбінованих перевезень і взаємної роботи. В авіаційному секторі здійснено певний прогрес у встановленні жорсткіших стандартів, але Україна все ще не є повним членом JAA (Об'єднаного управління цивільною авіацією ЄС). У морському транспорті існують певні питання безпеки, пов'язані із старінням флоту і нестачею засобів контролю, хоча ситуація дещо поліпшилася в секторі транспорту на внутрішніх водних шляхах. Реструктуризація сектору державних портів (розмежування операційної і комерційної функцій) відбувається повільно. ЄС уклав угоду з Україною щодо її участі у програмі «Галілео», спільної ініціативи Європейської Комісії і Європейського космічного агентства (ESA) для забезпечення для Європи власної незалежної глобальної супутникової навігаційної системи, контрольованої цивільними органами.

Україна робить свій внесок як ключова транзитна країна в енергетичну безпеку ЄС, особливо у питанні транзиту російського газу і поставок нафти. Взаємовідносини між ЄС і Україною в енергетиці значно розвинулися завдяки підписаному Меморандуму про взаєморозуміння щодо співпраці в енергетичній галузі 2005 р., втілення якого розпочалося. Після суперечки щодо ці на газ із «Газпромом» прискорилося просування в бік ринкових цін. Україна бажає забезпечити безпеку свого енергопостачання, збільшити свою транзитну роль і інтегруватися у внутрішній енергетичний ринок ЄС. Кроки у цьому напрямі включають прийняття нової енергетичної стратегії до 2030 р., зобов'язання використання нафтопроводу Одеса-Броди в напрямі Південь-Північ і участь в поточному вивченні його подовження до м. Полоцьк (Польща), початок підготовки до встановлення резервних запасів нафтопродуктів і активну участь у Бакинському процесі в рамках регіональної енергетичної співпраці в Каспійсько-Чорноморському регіоні. Крім того, Україна подала (разом із Молдовою) заявку на паралельну експлуатацію взаємоз'єднаних електричних мереж континентальної Європи (UCTE). Був прийнятий закон про заборгованість, переглянуті енергетичні тарифи, які все ще не знаходяться на комерційних рівнях, і здійснюється другий етап створення оптового ринку електроенергії. Україна зменшила втрати в мережі, запроваджуючи таке зменшення через введення посиленого нагляду і прийняття закону про карну відповідальність за крадіжку електроенергії. Встановлення лічильників газу на кордонах, що є ключовим завданням для забезпечення прозорості в газовій галузі, просунулося, що включає підписання у вересні 2006 р. Україною і Європейською Комісією меморандуму про інвестиції в енергетичну галузь. Україна продовжувала здійснювати програму реструктуризації свого вугледобувного сектору і покращення безпеки на шахтах, серед іншого, через нову «Програму підвищення безпеки праці в шахтах на 2006-2010 рр». Сприяння енергетичній ефективності і використання відновлювальних джерел енергії посилилися завдяки новій Енергетичній політиці до 2030 р., створення нової установи, внесення змін та доповнень до закону про енергозбереження, прийняття закону про спільне вироблення енергії і указу про біопаливо, також завдяки планам щодо надання фінансування ЄБРР в обсязі до 100 мільйонів євро для інвестицій в енергетичну ефективність в Україні.

Після підписання в 2005 р. Договору про співробітництво між Україною і EURATOM про мирне використання ядерної енергії, який набув чинності у вересні 2006 р. Україна працює над певними питаннями ядерної безпеки на ядерних реакторах К2Р4 і виконує умови ефективності кредитів EURATOM і ЄБРР, які необхідні для подальшої модернізації. Ядерна безпека інших реакторів, що експлуатуються, була покращена через здійснення Програми модернізації і посилення безпеки реакторів АЕС 2005 р. Концепція удосконалення безпеки ядерних блоків, що експлуатуються 2005 р. на період до 1010 р. була затверджена і почалося її здійснення. Певний прогрес був досягнутий у проектах на Чорнобильській АЕС, зокрема щодо стабілізації наявного укриття, який зараз знаходиться на стадії, близької до завершення, але укладання контракту щодо нової оболонки безпеки (New Safe Confinement) призупинене з лютого 2006 р. через труднощі у закупівельному процесі. Донори Фонду укриття для Чорнобилю закликали Україну вжити необхідні кроки для прискорення здійснення цього проекту. Україна повинна здійснити це в порядку першочергової важливості. Україна надалі посилювала ядерне регулювання, і створила державну інспекційну службу ядерної і радіаційної безпеки. Вона почала створення фонду виведення з експлуатації існуючих АЕС.

Ключовими питаннями у сфері захисту навколишнього середовища є ті, що стосуються якості повітря, якості води, управління відходами, захисту природного середовища і радіаційного забруднення в північно-східній частині України. Країна досягла значного прогресу з питань зміни клімату, після того, як були створені національні структури, прийняті керівні принципи спільного здійснення (СЗ), була проведена кількісна оцінка парникових газів і підготовлені проекти СЗ. Національна стратегія охорони навколишнього середовища на 1998-2008 рр. в цей час переглядається. Базове законодавство і законодавство по секторах «працює» в більшості галузей, але все ще потрібно подальше розроблення, зокрема щодо запровадження законодавства. Нещодавно прийняте законодавство включає закон про проведення екологічних

перевірок, змін та доповнень до водного кодексу і порядок інформування громадськості про забруднюючі підприємства. Розглядаються нові закони про відходи, введені дозволи і введення положень про довкілля в інші сектори. Останні стратегічні програми містять програму питної води на 2006-2020 рр., а також проект державної стратегії щодо захисту водних ресурсів. Україна не публікувала звіти про стан довкілля з 2003 р., але, тим не менше, здійснила певний прогрес у вдосконаленні відкритого доступу і участі в вирішенні екологічних питань.

Міністерство захисту навколишнього середовища було реструктуроване наприкінці 2005 р., але головним завданням є посилення спроможності адміністративного здійснення на національному, регіональному і місцевому рівнях, включаючи координацію дій органів влади. Україна ратифікувала відповідні міжнародні і регіональні конвенції і протоколи з нечисленними виключеннями. Україна бере активну участь у роботі Цільової групи «Дунай – Чорне море» і Міжнародної Комісії з захисту ріки Дунай. Україна також має вигоду від діяльності, яка здійснюється в межах Водної ініціативи ЄС. Здійснюється діяльність із встановлення Регіонального екологічного центру. На початку здійснення проекту "Канал Бистрое", Україна підписала спільне "Бачення збереження і сталого розвитку дельти Дунаю". Європейська Комісія і Україна посилює співробітництво з питань зміни клімату, управління навколишнім середовищем, управління відходами і якості води.

Інформаційне суспільство: незалежне національне регуляторне агентство зв'язку України, Національна Комісія з питань регулювання зв'язку (НКРЗ) була створена в квітні 2005 р., і перший етап тарифного реформування, спрямований на поступову ліквідацію міжгалузевих субсидій, був здійснений в липні 2006 р. (другий етап планувався на листопад 2006 р.). Однак існує потреба подальшого посилення адміністративних повноважень і незалежності НКРЗ, і здійснення Концепції розвитку телекомунікацій до 2010 р., прийнятої в червні 2006 р. (затвердження якої Радою знаходиться в стані очікування). Офіційні оператори все ще утримують монополію на ринку фіксованого зв'язку. Що стосується **аудіовізуальній** політиці, Конвенція транскордонного телебачення Ради Європи все ще не ратифікована, хоча законодавство для сектора прийняте.

Науково-дослідна робота та інновації: Україна зараз переглядає свою політику для посилення своєї дослідницької спроможності для кращої експлуатації свого великого людського потенціалу і підтримання традицій науково-дослідної роботи. Планується підвищення низького рівня інвестування в науково-дослідну роботу. Заохочується участь українських вчених у FP6 в галузі медико-біологічних наук, матеріалознавства, ядерної безпеки і захисту навколишнього середовища, а також в аерокосмічних дослідженнях і використанні космічного простору. Однак існує потреба у посиленні співробітництві в рамках Договору про науку і технологію, укладеного між ЄС і Україна, через постійний структурований діалог, який має допомогти забезпечити більше залучення українських учасників в програми FP7.

Контакти «Люди до людей». Україна здійснює реформу, зокрема у галузі **вищої освіти**, з 2005 р., усвідомлюючи, що реформи необхідні для забезпечення якості і відповідності, а також підтримання високого рівня розвитку людських ресурсів. Країна приєдналася до Болонського процесу у травні 2005 р. і створила між-міністерську групу для забезпечення його здійснення. Рішення уряду щодо нових процедур акредитації і ліцензування зараз розглядається разом із його учасниками. Указ Президента встановив структуру соціального діалогу, спрямованого, зокрема, на освіту та **підготовку**.

Політичний діалог між Україною і Європейською Комісією з питань навчання та підготовки інтенсифікується. Україна належно використовує TEMPUS для надання підтримки реформам у галузі вищої освіти і створення потенціалу. Здійснюються кроки в напрямку більш активної участі в програмі TEMPUS, а чотири проекти Jean Monnet здійснюються у цей час. Освіта буде однією з галузей, на яких зосереджуватиметься співпраця між ЄС та Україною з 2007-2010 рр.

Україна бере активну участь у програмі **Youth («Молодь»)**, учасниками якої в 2005 р. є 74 організації.

Процес ратифікації Конвенції ЮНЕСКО про **культурну** різноманітність триває. Обговорюються ідеї щодо посиленого співробітництва у сфері культури.

Реформування **суспільної охорони здоров'я** продовжується і потребує подальшого здійснення для забезпечення, зокрема, підвищення якості і більш ефективного функціонування цього сектора, включаючи питання використання наявних фінансових коштів. Для боротьби із стрімким поширенням ВІЛ/СНІД, здійснюється національна програма 2004-2008 рр., і по всій країні були створені різноманітні установи. Як Президент, так і заступник прем'єр-міністра залучені до суспільних інформаційних кампаній. Україна почала свою участь у роботі Групи експертів Комісії з питань ВІЛ/СНІД.

Допомога. За останні дів роки допомога Україні з боку ЄС все більше спрямовується на підтримку досягнень ключових завдань, які визначаються в Плані дій ЄС - Україна. Професійна підготовка суддів і експертів у галузі захисту прав людини в межах спільних з Радою Європи програм, успішний старт і робота Місії прикордонної допомоги ЄС (EUBAM), а також допомога, яка надається для підтримки України у видаленні і знищенні протипіхотних мін і застарілого озброєння, є лише деякими показовими прикладами. Введення в дію таких нових механізмів співробітництва, як Twinning і TAIEХ посилює спроможність ЄС надавати експертну консультативну допомогу і супроводжувати технічне співробітництво у регуляторній сфері. Перші двійникові проекти вже розпочаті в таких важливих галузях, як регулювання в електроенергетиці, політика у сфері конкуренції, а також нормативи і стандарти.

Фінансова допомога ЄС Україні значно збільшилася за останні роки з 50 мільйонів євро в 2003 р. до 100 мільйонів євро в 2006 р. З набуттям чинності нового Інструменту європейського сусідстві і партнерства (ENPI) в 2007 р., асигнування фінансових засобів надалі збільшаться так само, як і стратегічний, політично орієнтований характер програм допомоги ЄС Україні. Майбутня допомога ЄС Україні, таким чином, буде фокусуватися на посиленні належного управління і демократичного розвитку, реформування у сфері регулювання і розвиток інфраструктури. Розвиток інфраструктури, зокрема, фокусуватиметься на енергетичному секторі при тісній співпраці з Європейським Інвестиційний банком, Європейським банком реконструкції та розвитку, та іншими міжнародними фінансовими установами.

**Національний інформаційний центр зі співробітництва з ЄС у сфері науки і технологій
при Київському державному центрі науково-технічної та економічної інформації**

Адреса: кімн. 801, вул. Горького 180, Київ, 03680

Телефон Інформцентру: (044) 529 0332

E-mail: post@fp6-nip.kiev.ua

WWW: www.fp6-nip.kiev.ua

Бюлетень НІП України має друковану та електронну версії.

Електронну версію розміщено в Інтернет за адресою: www.fp6-nip.kiev.ua у розділі "Бюлетені".

Щоб отримати друковану версію бюлетеню або підписатися на його розсилку електронною поштою, надішліть листа на адресу НІП України (поштою, факсом або e-mail).